

Modeli rada u zajednici

Modeli rada u zajednici

Model

- Skup koncepata i principa koje koristimo kao **vodiče za** intervencijske aktivnosti.
- Termin model također se koristi kad se osvrćemo na konceptualni okvir koji je **posuđen iz nekog područja i primijenjen na drugo**, npr. medicinski model (ispitivanje, dijagnoza, tretman) i pravni model (pristup socijalne akcije i zastupanja klijenta, uključujući natjecanje i sukob između protivnika)
- Na modele treba gledati kao na **tipizaciju u svrhu analize**, a ne kao na samostalne, međusobno odvojene pristupe. U praksi se oni veoma čestu **međusobno isprepliću**.

Modeli prakse (praktični modeli)

- struktura i organizacija toga **kako pristupamo određenoj situaciji koja zahtjeva akciju**
- Skup koncepata i principa koje koristimo kao vodiče za intervencijske aktivnosti
- **Modeli prakse u zajednici ilustriraju različite načine na koje se provodi praksa**

Tri praktična modela organiziranja zajednice

- Cjelokupno područje rada u zajednici Rothman (1968, 1974, isto Rothman i Tropman, 1987) dijele u tri modela i to:
- **model lokalnog razvoja**
- **model socijalnog planiranja i**
- **model socijalne akcije.**

Modeli i teorijski pristupi

Teorijski pristupi

- Integrativni SROZ
- SR u gradskoj četvrti
- SR u milieu

- **Koncept države blagostanja**
- **SR u milieu**

- Katalitičko aktivirajući
- Agresivni
- S. Alinsky pristup

Modeli

- Model lokalnog razvoja

- **Model socijalnog planiranja**

- Model socijalne akcije

• MODEL LOKALNOG RAZVOJA

- Dugotrajna izgradnja odnosa, infrastrukture, usluga i općenito resursa u zajednici koji podižu kvalitetu života ljudi
- Poboljšavanje kvalitete usluga
- Proširenje lepeze usluga
- Ulaganje u vlastito obrazovanje
- Socijalni radnik kao koordinator aktivnosti

MODEL LOKALNOG RAZVOJA

- Ad 1. Polazi od pretpostavke da se promjena u lokalnoj zajednici može postići **putem sudjelovanja širokog spektra ljudi na razini** lokalne zajednice koji će sudjelovati u određivanju ciljeva i u provođenju akcije.
- To je proces s ciljem stvaranja uvjeta ekonomskog i socijalnog napretka za cijelu lokalnu zajednicu. Neke od aktivnosti unutar ovog modela uključuju:
 - dobrovoljnu suradnju,
 - samopomoć,
 - razvijanje autohtonog vodstva u zajednici
 - razvoj, poboljšavanje, proširenje socijalnih usluga itd.

MODEL LOKALNOG SOCIJALNOG PLANIRANJA

- Izrada lokalnog socijalnog plana razvoja uz pomoć stručnjaka
- Interdisciplinarni pristup
- Osnova za traženje sredstava i planiranje projekata u zajednici
- Socijalni radnik kao ravnopravni član tima

MODEL LOKALNOG SOCIJALNOG PLANIRANJA

- Orijentiranost na prikupljanje podataka, analizu, rješavanje problema planskim i analitičkim pristupom
- Važnost interdisciplinarnе suradnje u lokalnoj zajednici: socijalni radnici, učitelji, psiholozi, liječnici, svećenici, privrednici, političari...

MODEL SOCIJALNE AKCIJE

- Aktivnosti usmjerene brzoj promjeni neke nepovoljne situacije u zajednici
- Visoki intenzitet aktivnosti
- Relativno kratko vrijeme za pripremu i provedbu
- Socijalni radnik kao poticatelj akcije

MODEL SOCIJALNE AKCIJE

- Izgradnja povjerenja u mogućnosti socijalne akcije
- Predanost fudamentalnim promjenama koje će postići socijalnu pravdu u zajednici

Model A - Lokalni razvoj

1. Ciljevi akcije u zajednici

Samopomoć, osposobljavanje i integriranje zajednice

2. Pretpostavke o strukturi zajednice i problemima

Zajednica u rasulu, anomija, nedostatak odnosa i sposobnosti za demokratsko rješavanje problema, statična tradicionalna zajednica

3. Osnovna strategija promjene

Široki spektar ljudi iz različitih područja uključeni u određivanje i rješavanje vlastitih problema

4. Obilježja taktika i tehnika promjene

Konsenzus: komunikacija između skupina i njihovih interesa u zajednici; grupne diskusije

<i>5. Uloga stručnjaka</i>	Osposobitelj-katalizator, <u>koordinator, učitelj vještina rješavanja problema i etičkih vrijednosti</u>
<i>6. Sredstvo promjene</i>	Utjecaj <u>malih ciljno-orientiranih grupa</u>
<i>7. Orijentacije prema strukturama moći</i>	Članovi struktura moći kao <u>suradnici u zajedničkom poslu</u>
<i>8. Definiranje granice sustava zajednice kao klijenta</i>	<u>Cijela geografska zajednica</u>
<i>9. Pretpostavke o interesima subgrupa u zajednici</i>	Zajednički interes ili uskladive razlike
<i>10. Konceptija klijenta</i>	Građani
<i>11. Konceptija klijentove uloge</i>	Sudionici u interakcijskom procesu rješavanja problema

	Model B - Socijalno planiranje
<i>1. Ciljevi akcije u zajednici</i>	Rješavanje problema obzirom na značajne probleme (stvarni ciljevi)
<i>2. Pretpostavke o strukturi zajednice i problemima</i>	Značajni socijalni problemi; mentalno i fizičko zdravlje, stanovanje, rekreacija
<i>3. Osnovna strategija promjene</i>	Prikupljanje podataka o problemima i odlukama najracionalnijim putovima akcije
<i>4. Obilježja taktika i tehnika promjene</i>	Konsenzus ili konflikt

<p><i>5. Uloga stručnjaka</i></p>	<p><u>Sakupljač podataka i analitičar, implementator programa, utiratelj puta (facilitator)</u></p>
<p><i>6. Sredstvo promjene</i></p>	<p><u>Utjecaj formalnih organizacija i podataka</u></p>
<p><i>7. Orijentacije prema strukturama moći</i></p>	<p><u>Strukture moći kao što su poslodavci i sponzori</u></p>
<p><i>8. Definiranje granice sustava zajednice kao klijenta</i></p>	<p><u>Cijela zajednica ili dio zajednice (uključujući “funkcionalnu zajednicu”)</u></p>
<p><i>9. Pretpostavke o interesima subgrupa u zajednici</i></p>	<p><u>Uskladivi interesi ili konflikt</u></p>
<p><i>10. Konceptija klijenta</i></p>	<p>Korisnici</p>
<p><i>11. Konceptija klijentove uloge</i></p>	<p>Korisnici ili primaoci usluge/prava</p>

	Model C - Socijalna akcija
<i>1. Ciljevi akcije u zajednici</i>	Preraspodjela odnosa moći i resursa: temeljna institucionalna promjena (stvarni ili procesni ciljevi)
<i>2. Pretpostavke o strukturi zajednice i problemima</i>	Zapostavljena populacija, socijalna nepravda, deprivacija, nejednakost
<i>3. Osnovna strategija promjene</i>	Oblikovanje zajedničkih spornih točaka i organiziranje ljudi za poduzimanje akcije protiv neprijateljskog cilja
<i>4. Obilježja taktika i tehnika promjene</i>	<u>Konflikt ili borba: konfrontacija, direktna akcija, pregovaranje</u>

<i>5. Uloga stručnjaka</i>	Odvjetnik suradnik: <u>pokretač</u>, <u>posrednik (broker)</u>, <u>pregovarač</u>, pobornik ideje
<i>6. Sredstvo promjene</i>	Utjecaj masovnih organizacija i političkih procesa
<i>7. Orijentacije prema strukturama moći</i>	Strukture moći kao <u>eksterni cilj akcije</u>: ugnjetavatelj koji se mora prisiliti ili oboriti
<i>8. Definiranje granice sustava zajednice kao klijenta</i>	<u>Dio zajednice</u>
<i>9. Pretpostavke o interesima subgrupa u zajednici</i>	<u>Proturječni interesi</u> koji nisu lako uskladivi: oskudni resursi
<i>10. Konceptija klijenta</i>	<u>Žrtve</u>
<i>11. Konceptija klijentove uloge</i>	Poslodavci, birači, članovi

Modeli prema Ann Jeffries (1996)

Promocija kapaciteta i svjesnosti	Promocija partnerstva
Nenasilna direktna akcija	Socijalne kampanje

- Preimenuje Rothman-ove modele, smatra ih pre-pojednostavljenim
- Dijeli model socijalne akcije na: nenasilnu direktnu akciju i socijalne kampanje
- Preimenuje lokalni razvoj u promoviranje kapaciteta i svjesnosti smatrajući kako sposobnost zajednice za razvoj već postoji i treba joj samo dati šansu da se pokaže
- Preimenuje socijalno planiranje u promoviranje partnerstva ističući time želju da se omogući zajednici da djeluje za vlastitu korist

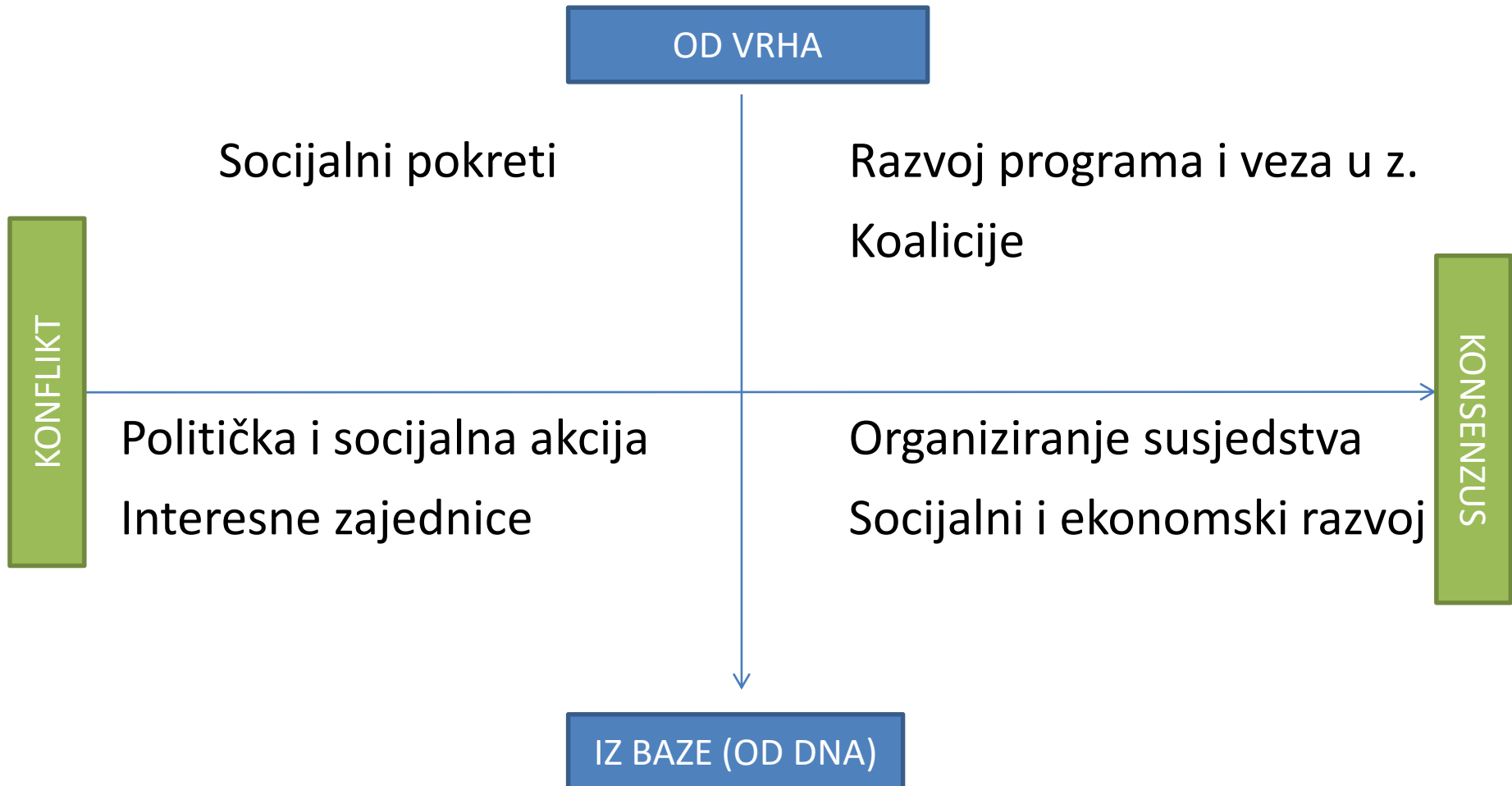
Najobuhvatniji prikaz modela

1. Organiziranje susjedstva i zajednice
2. Organiziranje interesnih zajednica
3. Socijalni i ekonomski razvoj zajednice
4. Razvoj programa i veza u zajednici
5. Politička i socijalna akcija
6. Koalicije
7. Socijalni pokreti

Weil & Gamble (1995)

Razumijevanje modela

Organiziranje susjedstva i zajednice

- Model je usmjeren na rad s geografskim susjedstvima i zajednicama (lokalna zajednica)

Organiziranje susjedstva i zajednice

- Usmjeren radu na čitavom spektru problema u zajednici poput socijalnih, političkih, zaštite okoliša itd.

Organiziranje susjedstva i zajednice

- Usmjerenost na izgradnju kapaciteta i izvršavanje različitih zadataka
- Primjeri:
 - organizacije u susjedstvu,
 - udruženja stanara korisnika socijalnih stanova
 - lokalne socijalne mreže

Organiziranje susjedstva u Hrvatskoj

- Udruga Susjed susjedu pomaže
- <http://www.susjed.hr/>
- Susjedova košarica
- Udruga "Hrvatska permakultura"
- Urbani vrtovi
- Razmjena "milo za drago"
- Udruga Sretna misao -
<http://www.udrugasretnamisao.hr>

Organiziranje interesnih zajednica

- Zajednica kao interesna, a ne kao geografsko područje
 - Akcije za socijalnu pravednost
 - Usmjerene na zastupanje i mijenjanje politika,
 - Promjena ponašanja i stavova
 - Razvoj usluga u zajednici
 - Okupljanje i mobiliziranje građana sa sličnim problemima

Organiziranje funkcionalnih zajednica

- Primjeri:
 - organizacije za prevenciju nasilja u obitelji,
 - usluge i servisi za osobe s invaliditetom,
 - organizacije za zaštitu i promicanje prava spolno različitih skupina

Organiziranje funkcionalnih zajednica

- PUŽ – udruga roditelja djece s teškoćama u razvoju
- Udruge žena (pr. B.a.B.e., CESI)
- Kontra, Iskorak
- RODA

Socijalne i političke akcije

Samopomoć i solidarnost

Socijalni i ekonomski razvoj zajednice

- Poticanje socijalnog i ekonomskog razvoja s ciljem
 - izgradnje socijalnog kapitala i
 - Stvaranja financijskih resursa
- Cilj modela je poboljšati kvalitetu života i mogućnosti za građane s niskim prihodima ili onih iz siromašnih zajednica

Socijalni i ekonomski razvoj zajednice

1. Roditelji u akciji / Rodin let d.o.o.

- Upotreba platnenih pelena koje su zdravije za dijete, jeftinije za roditelje i bolje za okoliš.

2. Socijalna zadruga Humana Nova

- Proizvodnja i prodaja kvalitetnih i inovativnih tekstilnih proizvoda Humana Nova potiče zapošljavanje osoba s invaliditetom i drugih društveno isključenih pojedinaca poput pripadnica nacionalnih manjina i dugotrajno nezaposlenih osoba.
- Korištenje stare odjeće u proizvodnji novih uporabnih proizvoda

Socijalni i ekonomski razvoj zajednice

3. **Udruga Zdenac**

- Na radionicama - ručno se izrađuju predmeti čijom se prodajom pomaže siromašnim obiteljima u lokalnoj i u zajednicama Afrike i Južne Amerike.

4. **Udruga Zvono**

- Socijalna zadruga "Misija za istinske vrijednosti i afirmaciju" - Zadruga proizvodi suvenire, odjeću i modne dodatke, ljekovito i začinsko bilje te organizira razne manifestacije.

5. **Udruga Kamensko**

Razvoj programa i veza u zajednici

- Oblikovanje i korištenje novih ili poboljšanih servisa za koje je procijenjeno da su potrebni stanovništvu u zajednici

Online Group Work Requirements

- proširivanje ili preusmjeravanje programa ustanova ili organizacija u zajednici s ciljem podizanja razine njihove uspješnosti

Razvoj programa i veza u zajednici

- U stvaranju modela suštinski su važne interakcije među građanima, potencijalnim klijentima/pacijentima i osobljem zaposlenim u ustanovama

Razvoj programa i veza u zajednici

- CZSS H. Kostajnica, RCT ZG, Sociativa Nova i Centar za rehabilitaciju Komarevo
- Razvoj cjelovitog sustava usluga u zajednici za OSI:
 - DRUŠTVENI CENTAR
 - VOLONTERSKI RAD
 - MOBILNI TIM
 - GRUPE PODRŠKE ZA RODITELJE

Razvoj programa i veza u zajednici

- RCT ZG – dugogodišnji suradnik u zajednici na etničkom suživotu (NGO)
- CZSS – prepoznao i artikulirao potrebe
- CZR Komarevo – stručno iskustvo rada s OSI
- Sociativa Nova – edukacije za stručnjake i volontere
- Napravljen priručnik za rad u zajednici

Koalicije

- Uključuje povezivanje predstavnika ustanova čiji rad se odnosi na zajedničku ciljanu populaciju, na zajedničke probleme ili ciljeve
- Put za jačanje resursa u zajednici i promociju suradnje

Koalicije- stupnjevi kolaboracije

- ❑ **Umrežavanje** – *razmjena informacija* među organizacijama i stjecanje dobri kroz dijalog, zajedničko osvještavanje, razumijevanje, stvaranje baze podrške

- ❑ **Kooperacija (djelovanje)** – kratke i neformalne veze bez čvrstih struktura. Svrha je pružiti pomoć da se *lakše odrade određeni zadaci* dijeleći resurse. Svaka organizacija zadržava svoju nadležnost i autonomiju rada –

Pr. Izrada protokola o postupanju u određenim situacijama

Koalicije- stupnjevi kolaboracije

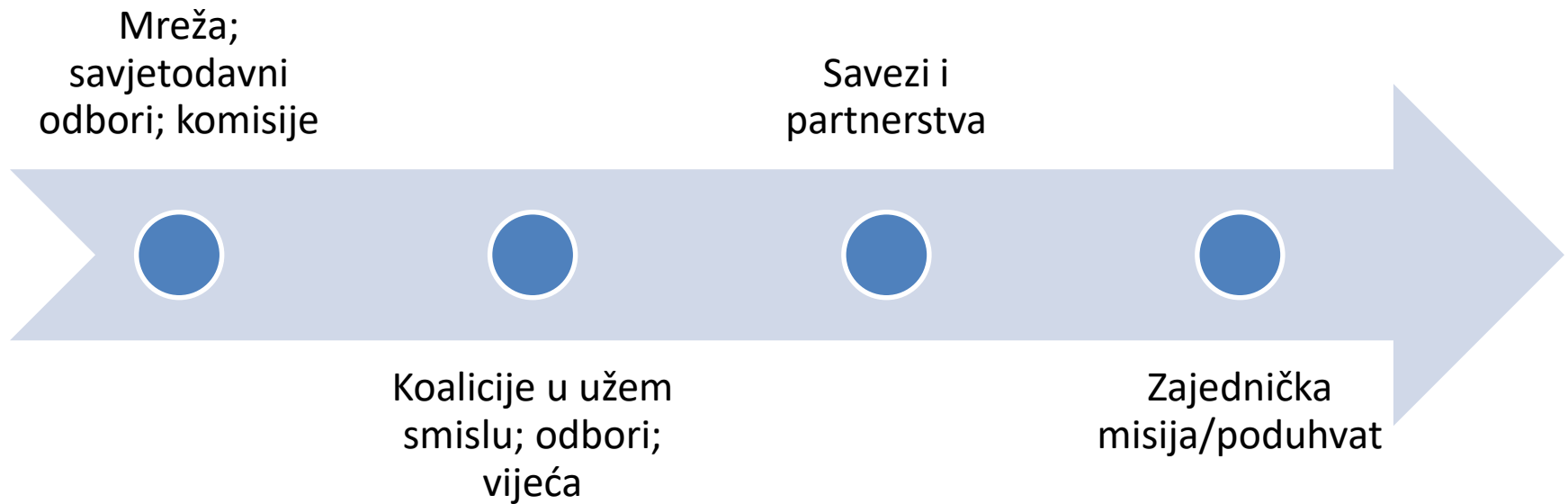
- ❑ **Koordinacija (upravljanje)** – *razmjena informacija i promjena aktivnosti* radi uzajamne dobiti i postizanja zajednički određene svrhe djelovanja. Ove veze su formalnije, dugotrajnije i orijentirane na specifični cilj. Potrebna je jasna podjela uloga i odgovornosti. Resursi se dijele, iako postoji dio resursa i autonomije koje svaka organizacija zadržava

Pr. Rad na zajedničkim projektima

- ❑ **Kolaboracija (rad)** – *najjači oblik povezanosti*; stvaraju se *nove strukture*, formaliziraju uloge, i jača posvećenost zajedničkim ciljevima.

Pr. Stvaranje novih udruženja koje imaju nove ciljeve (pr. Savezi udruga osoba s invaliditetom)

Oblici Trans-organizacijskih sustava: od najlabavijih do najčvršćih struktura

Mreže

- Dijele znanje, informacije, ali nema značajnijeg odlučivanja o materiji kojom se bave
 - Više služe kao pomoć i podrška svojim članicama
 - Horizontalne i vrlo fleksibilne bez čvrstih hijerarhijskih struktura
 - Slabo vodstvo (vodstvo više koordinira aktere i facilitira procese komunikacije)
- © Hrvatska mreža za ruralni razvoj

Koalicije u užem smislu

- Od lat. *Coalescere*- rasti zajedno
- Različite interesne skupine rade zajedno kako bi postigli zajednički cilj
- Imaju (neformalnu) svijest da surađuju, iako odnosi ne moraju biti formalizirani
- Odnosi se grade na povjerenju i konsenzusu oko važnih pitanja
- Prikladni **za zagovaranje**
- Vizija razvojnog procesa u korist postizanja dogovora o ciljevima
- Zadržane autonomije članica u potpunosti
- Ⓟ Koalicije političkih stranaka
- Ⓟ Koalicija udruga u zdravstvu i sl.

Koalicije u užem smislu (2)

Vrste koalicija:

- **Utemeljene u bazi** (eng. *grassroot*)– nastaju u situacijama nužde kao grupe za pritiske koje se udružuju
- **Profesionalne** – utemeljuju formalne organizacije
- **Koalicije u zajednici** – utemeljuju ih profesionalne i neformalne grupe građana zajedno kao reakcija na određeni problem u zajednici-

S obzirom na svrhu, mogu služiti

- Kao pomoć organizacijama koje se bave sličnom problematikom ili
- Usmjerene na provedbu socijalne akcije i zagovaranje socijalne promjene

Partnerstva

- Koalicije i mreže služe svojim organizacijama članicama, dok u partnerstvima članice služe postizanju dogovorenih ciljeva
 - Partneri se posvećuju ostvarivanju zadanih ciljeva
 - Često se formalizira **ugovorom** kako će se donositi odluke
 - Mogu biti jednokratna, usmjerena na konkretni specifični cilj
-
- ❑ Sinergijski-Model više partnera postiže više nego što bi pojedinačno
 - ❑ Model povećanja budžeta – više partnera ostvaruje pristup većoj količini resursa nego što bi inače
 - ❑ Transformacijski model – postoje dobiti od toga da jedni partneri preuzimaju od drugih neke obrasce ili metode (mijenjaju se i pojedinačno)
- Ⓟ Partnerstva udruga prilikom provođenja nekog projekta

Strateški savez

- Organizacije članice ostaju nezavisne, ali zajednički u savezu kao novom tijelu stvaraju se nove kvalitete (postupci, znanja, vještine, utjecaji)
 - Savezi imaju jasnije formalizirane hijerarhijske strukture
 - Postoji jasan način upravljanja i kontroliranja izvedbe zadataka
 - Korisni su za razvojne funkcije: iniciranje istraživanja, zagovaranja i promocije određenih profesionalnih struktura u društvu, kao i za postizanje socijalne promjene
 - Formalizira se dogovor oko doprinosa svake članice u smislu resursa koje je spremna uložiti
- Ⓟ Savez udruga osoba s invaliditetom

Zajednička misija (eng. *joint venture*) ili konzorcij

- Slična obilježja kao saveza, ali primarno usmjereni postizanju nekog društvenog cilja
 - Često se pojavljuju kao intenzivan odgovor na neki gorući problem
 - Sinergijsko djelovanje više raznovrsnih aktera
- Ⓟ Misija protiv trgovine ljudima; iskorjenjivanje dječjeg siromaštva i sl.

Politička i socijalna akcija

- ◆ Utjecanje na nejednakosti koje ograničavaju nečije mogućnosti,
- ◆ konfrontiranje s donositeljima odluka koji ignoriraju potrebe zajednice,
- ◆ osporavanje nepravednih odluka
- ◆ osnaživanje ljudi jačanjem njihove vjere u vlastite mogućnosti te
- ◆ razvijanje njihovih vještina kojima će promijeniti nepravedne uvjete

Politička i socijalna akcija

- Cilj modela je **promjena omjera moći** na način da oni koji su isključeni u ranijim procesima donošenja odluka postanu sudionici u budućem odlučivanju. Uključuje sudjelovanje u zakonodavnim aktivnostima.

Politička i socijalna akcija

- **Pr. Politička akcija**

- Referendumi – “Ne damo naše autoceste”, protiv outsourcinga i sl.
- B.a.B.e. – Kritika Obiteljskog zakona Ustavnom sudu
- Udruge OSI – dječji doplatak za DSTUR

Pr. Socijalna akcija

- Pravo na grad
- Prosvjed protiv žice na granici Slovenije i Hrvatske

Socijalni pokreti

- Skupine koje imaju različite stupnjeve formalne organizacije i koje pokušavaju stvoriti ili prevenirati radikalni ili reformistički tip promjene
- Poticanje akcije za socijalnu promjenu koja otvara novi način odgovora društva ili organizacija u društvu na neka pitanja koje imaju određene skupine u društvu

Socijalni pokreti

- Masovnost
- Postepeno širenje
- Zahvaća se kultura, mediji, politika, socijalni odnosi, jezik
- Pr. Socijalni pokret za prava LGBT,
- Socijalni pokret za prava žena
- Socijalni pokret OSI
- Lobiranje za položaj starijih /dug umirovljenicima
- Anti - kapitalistički socijalni pokret (Blokada fakulteta, Blokirani, Franak, deložacije, "Pravo na grad")
- Tradicionalni Vs. Suvremenih socijalnih pokreta: suvremeni su više parcijalizirani i fluidni u odnosu na tradicionalne